

Euskal Herriko Ahotsak
ahotsak.com

Juan Martin Elexpuru Arregi

*Bergara,
Gipuzkoa
(1950)*

Aurkibidea

Biografia

Idazlea eta itzultzailea. "Bergara aldeko lexikoa" izan zen bere doktaradutza tesia (EHU-1996). Bergarako UNEDeko kide gisa, departamentuak lan ugari bideratu zuen herri-euskara jasotzera eta ikertzera. *Bergarako euskera* (1988) liburua eta *Bergara aldeko berbak eta langintza zaharrak* (1997-2002) proiektua, lau liburukitan argitaratu zena, zuzendu zituen, eta *Bergara aldeko hiztegia* (2004) liburuaren egilea da. Badiharduguko kidea sorreratik. Hainbat proiektutarako elkarrizketatu dugu, besteak beste literaturaren historia eta Bergarako euskalgintzaren historia jasotzeko.

Zintak

BER-332

- **Proiektua:** Bittor Kapanaga, Otxandioko aztia
- **Elkarrizketatzailea(k):** Mendibil, Gontzal
- **Data:** 2013-11-30
- **Iraupena:** 16 min
- **Euskarria:** Bideo digitala
- **Kodifikatzailea:** Elexpuru, Juan Martin

BER-342

- **Proiektua:** Euskal Herriko Ahotsak
- **Elkarrizketatzailea(k):** Etxeberria, Idoia
- **Data:** 2020-06-12
- **Iraupena:** 101 min
- **Euskarria:** Bideo digitala
- **Kodifikatzailea:** Unamuno, Arianne

BER-343

- **Proiektua:** Euskal Herriko Ahotsak
- **Elkarrizketatzailea(k):** Etxeberria, Idoia
- **Data:** 2020-06-12
- **Iraupena:** 40 min
- **Euskarria:** Bideo digitala
- **Kodifikatzailea:** Unamuno, Arianne

BER-350

- **Proiektua:** Euskararen historia soziala Bergaran
- **Elkarrizketatzailea(k):** Etxeberria, Idoia
- **Data:** 2021-03-03
- **Iraupena:** 98 min
- **Euskarria:** Bideo digitala
- **Kodifikatzailea:** Agirrebeña, Aintzane

Pasarteak

1. Kapanagaren Bergarako hitzaldia: entzuleak aho zabalik

- **Erref:** BER-332/001
- **Iraupena:** 0:05:00. **Hasi:** 00:00:00. **Bukatu:** 00:05:00
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Euskara » Euskararekiko sentimendua
- Familia eta harremanak » Herriko giroa » Pertsonaia ezagunak

Laburpena:

1995ean ezagutu zuen Bittor. Bergarako UNEDera ekarri zuten hitzaldi bat ematera. Entzuleak liluraturik egon ziren. "Euskaldunen erlijio zaharra" zen titulua. Grabazioa entzungai dago Interneten, eta liburua ere argitaratu zen. Hitzaldi hasierako esaldi bat: "Eta gure askatasuna zer? Nun dago gauzak berriz ikusteko eta egitzat dauden gezur sakratuak gezurtzat salatzeke, edo gezurtzat dauden egi gordinak egiztatzeko?"

2. Bittor eztabaidan akademiko latinezaleekin

- **Erref:** BER-332/002
- **Iraupena:** 0:02:30. **Hasi:** 00:05:00. **Bukatu:** 00:07:30
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Euskara » Bilketa linguistikoa » Gramatika
- Familia eta harremanak » Herriko giroa » Pertsonaia ezagunak

Laburpena:

Bittor ez zetorren bat euskarazko -tu adizgilea latinetik datorrela dioten akademikoekin. Haserre ibiltzen zen leku guztietan latina ikusten zuten euskaltzainekin. Ironia handia zuen: "Ni aspaldian tentatuta nago pentsatzeko meteoro baten ondorioa garela. Meteoro bat jausi zala eta arkakusuak eta perretxikuak eta ganera oinbika zebiltzan batzuk zertu zirela hizkuntza raro baten eta." Horrelako esaldi asko zeukan.

3. Etimologiazale xelebreak uxatu ezinik

- **Erref:** BER-332/003
- **Iraupena:** 0:02:20. **Hasi:** 00:07:30. **Bukatu:** 00:09:50
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Familia eta harremanak » Herriko giroa » Pertsonaia ezagunak

- Euskara » Lexikoa

Laburpena:

Etimologiazale xelebreak ere asko hurbiltzen zitzaizkion Bittorri. Haiekin ere ez zen ongi konpontzen. Zenbait pasarte barregarri. Madrileko "Calle del Mancebo": "La calle de las mujeres alegres". Madrid, Toledo, Guadalajara... dena euskeratik.

4. Etimologia interesgarriak: 'ugazaba', 'aran', 'gar'

- **Erref:** BER-332/004
- **Iraupena:** 0:02:01. **Hasi:** 00:09:50. **Bukatu:** 00:11:51
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Euskara » Bilketa linguistikoa » Toponimia
- Familia eta harremanak » Herriko giroa » Pertsonaia ezagunak
- Euskara » Lexikoa

Laburpena:

Bittorren etimologiak oso originalak eta interesgarriak dira; esaterako: "Ugazaba" k "ugazama" esan nahi du Bittorren iritziz. Hori ei zen jatorrizko zentzua. "Madre de leche". Beste batzuk: 'ara-aran', 'gar'...

5. Bittorren sinismenak, oso lurrari lotuak

- **Erref:** BER-332/006
- **Iraupena:** 0:02:09. **Hasi:** 00:13:08. **Bukatu:** 00:15:17
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Ohiturak eta bizimodua » Erlijioa » Ohiturak eta sinismenak
- Familia eta harremanak » Herriko giroa » Pertsonaia ezagunak

Laburpena:

<p>Bittorren sinismenez gogoetan Gontzal Mendibilekin. Lurrari oso lotua zen haren erlijioa. Ara edo leku sakratuetan txahal bat edo zikiro bat sakrifikatzen zen; gero erre eta jan, eta erromeria. Arangio mendia, mendi sakratua. Aramaioren etimologiaz.</p>

6. Gerra aurreko literatura

- **Erref:** BER-342/003
- **Iraupena:** 0:02:33. **Hasi:** 00:01:16. **Bukatu:** 00:03:49
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Euskara » Euskalkia, herri hizkerak, euskara batua
- Aisia » Kultura » Idaztea

Laburpena:

Gerra aurreko literatura azaltzen du. Poesian bereziki, bazegoen abangoardia bat. Bazegoen literatura kostunbristagoa ere. Hizkuntzarekiko garbizalekeriak arazoak sortu zituen.

7. Literatura kostunbrista eta tradizionalista

- **Erref:** BER-342/004
- **Iraupena:** 0:02:59. **Hasi:** 00:03:49. **Bukatu:** 00:06:48
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Aisia » Kultura » Idaztea

Laburpena:

Literatura kostunbrista eta tradizionalista zer diren azaltzen du, Txomin Agirre eredutzat jarritz. Garoa eta Kresala nobelak, esaterako. Nobela mota horien ezaugarriak.

8. Literaturaren erabateko etena gerrarengatik

- **Erref:** BER-342/005
- **Iraupena:** 0:01:32. **Hasi:** 00:06:48. **Bukatu:** 00:08:20
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Politika » Politika eta Franco
- Aisia » Kultura » Idaztea

Laburpena:

Gerrak etena ekarri zuen literaturan. Argitaratu zen apurra, atzerrian argitaratu zen gehienik.

9. Gerra aurrean antzerkia indartsu

- **Erref:** BER-342/006
- **Iraupena:** 0:02:27. **Hasi:** 00:08:20. **Bukatu:** 00:10:47
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Aisia » Kultura » Antzerkia
- Ohiturak eta bizimodua » Kontakizunak eta sinesmenak » Anekdotak, kontakizunak

Laburpena:

Gerra aurrean, Errepublika garaian bereziki, antzerkiak indar handia hartu zuen eta testu asko idatzi ziren. Iparraldean, Larzabal eta Monzon erreferenteak izan ziren. Anekdotak bat kontatzen du, "Hazparneko anderea" antzezlanaren entsegua ikustera joan zirenekoa.

10. Erabateko zentsuraren ostean, antzerki-taldeak han-hemenka

- **Erref:** BER-342/008
- **Iraupena:** 0:04:35. **Hasi:** 00:11:51. **Bukatu:** 00:16:26
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Aisia » Kultura » Antzerkia
- Politika » Politika eta Franco

Laburpena:

Gerra ostean, zentsura erabatekoa izan zen 1940tik 1950era, antzerkia debekatuta zegoen. Handik urte batzuetara, herri askotan sortu ziren antzerki taldeak. Lan asko apurtzaileak izan ziren. Seminarioan zegoela, antzerki batean parte hartu zuen, gazteleraz.

11. 60. hamarkadan eztanda kultural eta politikoa

- **Erref:** BER-342/009
- **Iraupena:** 0:03:04. **Hasi:** 00:16:26. **Bukatu:** 00:19:30
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Euskara » Euskararekiko sentimendua
- Politika » Politika eta Franco

Laburpena:

Hamabost-hamasei urte zituenean jakin zuen euskal literatura bazela, baita Euskadi bazela ere. Seminarioan ikusi zituen euskarazko liburuak. Urte gutxian eztanda modukoa gertatu zen: ETAren lehen mugimenduak, Iparraldetik ekarritako liburuak, seminarioetatik jendea irteten hasi zen...

12. "Elsa Scheelen" nobelak inpaktu handia

- **Erref:** BER-342/010
- **Iraupena:** 0:01:09. **Hasi:** 00:19:30. **Bukatu:** 00:20:39
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Aisia » Kultura » Idaztea

Laburpena:

Inpaktua eragin zion liburuetako bat "Elsa Scheelen" izeneko (Txilardegiren) nobela izan zen, hogeitaz inguru zituela irakurritakoa.

13. Durangoko Azokaren garrantzia

- **Erref:** BER-342/012
- **Iraupena:** 0:02:19. **Hasi:** 00:24:03. **Bukatu:** 00:26:22
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Aisia » Kultura » Idaztea

Laburpena:

Euskaltzaleek argitaratzen zen guztia erosten zuten, gerra osteko urteetan. Liburu dendetan ez zen euskarazko libururik egoten; Durangoko Azoka izan zen aukera eskaini zuena.

14. Txilardegi, gerra osteko erreferente nagusia

- **Erref:** BER-342/013
- **Iraupena:** 0:02:49. **Hasi:** 00:26:22. **Bukatu:** 00:29:11
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Euskara » Euskararen historia
- Aisia » Kultura » Idaztea

Laburpena:

Txilardegiren nobelak. Euskal Herrian, beretzat, gerra osteko pertsona nagusia izan dela dio. "Leturiaren egunkari ezkutua" ez zen asko zabaldu hasieran. "Elsa Scheelen" lehenengoa izan zela dio. Euskara batuaren bultzatzaile eta militante nagusia Txilardegi izan zela dio.

15. Lur argitaletxea eta Ramon Saizarbitoria

- **Erref:** BER-342/014
- **Iraupena:** 0:02:18. **Hasi:** 00:29:11. **Bukatu:** 00:31:29
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Aisia » Kultura » Idaztea

Laburpena:

"Lur" argitaletxeak obra berriak argitaratu zituen eta itzulpen batzuk ere bai. Ramon Saizarbitoriaren "Egunero hasten delako" obrak garai bat markatu zuen.

16. Arestiren poesia soziala

- **Erref:** BER-342/015
- **Iraupena:** 0:03:51. **Hasi:** 00:31:29. **Bukatu:** 00:35:20
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Aisia » Kultura » Idaztea

Laburpena:

Gabriel Arestiren poesia, langileriarena, inguru industrialarena eta erdaldundutako eremuarena zen. Arestiren euskara arraroa egiten zitzaien. Euskarazko lan klasikoak asko irakurtzen zituzten orduko idazle gazteek, eta idazkera menpeko esaldiz beteta bazegoen ere, asko aberastu zuten literatura. Arestik poesia soziala landu zuela dio.

17. Joxean Artzeren artelana

- **Erref:** BER-342/016
- **Iraupena:** 0:01:51. **Hasi:** 00:35:20. **Bukatu:** 00:37:11
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Aisia » Kultura » Idaztea

Laburpena:

Joxean Artze "Isturitzetik Tolosan barru", zeharo berritzailea izan zen. Liburu-objektu zoragarria zela dio, artelana.

18. Txilardegiren nobelak erakusten

- **Erref:** BER-342/018
- **Iraupena:** 0:01:24. **Hasi:** 00:38:36. **Bukatu:** 00:40:00
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Aisia » Kultura » Idaztea

Laburpena:

Txilardegiren nobela bi erakusten ditu: "Leturiaren egunkari ezkutua" eta "Elsa Scheelen".

19. Artzeren liburuak erakusten

- **Erref:** BER-342/019
- **Iraupena:** 0:01:00. **Hasi:** 00:40:00. **Bukatu:** 00:41:00
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Aisia » Kultura » Idaztea

Laburpena:

Artzeren bi liburu erakusten ditu: letra tipoa eta Zumetaren irudiak bereziak dira.

20. Gerra aurreko idazleak eta gerra ostekoak, desberdinak

- **Erref:** BER-342/021
- **Iraupena:** 0:02:48. **Hasi:** 00:41:19. **Bukatu:** 00:44:07
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Politika » Euskara eta politika
- Aisia » Kultura » Idaztea

Laburpena:

Gerra ostean urte batzuez erabateko debekua zegoen euskarazko liburuak argitaratzeko. Belaunaldi berrien ikuskera eta gaiak oso desberdinak izan ziren, gerra aurrekoen aldean. Adibideak ematen ditu.

21. Arantxa Urretabizkaia aitzindaria

- **Erref:** BER-342/023
- **Iraupena:** 0:02:33. **Hasi:** 00:45:41. **Bukatu:** 00:48:14
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Familia eta harremanak » Sexua eta generoa » Genero berdintasuna
- Aisia » Kultura » Idaztea

Laburpena:

Arantxa Urretabizkaiaaren obra, oso zabala ez izan arren, oso esanguratsua izan zela dio. Oso emakume idazle gutxi egon ziren ordura artean. Beste arlo batzuetan ere ekarpen handia egin duela dio. "Zergatik Panpox?" lana aitzindaria izan zen.

22. Ramon Saizarbitoriaren lanak, berritzaileak

- **Erref:** BER-342/024
- **Iraupena:** 0:01:45. **Hasi:** 00:48:14. **Bukatu:** 00:49:59
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Aisia » Kultura » Idaztea

Laburpena:

Ramon Saizarbitoriaren "Ehun metro" eta "Ene Jesus" gai aldetik eta idazkera aldetik berritzaileak ziren.

23. Juan Mari Irigoien, lehen nobelista profesionala

- **Erref:** BER-342/025
- **Iraupena:** 0:03:03. **Hasi:** 00:49:59. **Bukatu:** 00:53:02
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Aisia » Kultura » Idaztea

Laburpena:

Juan Mari Irigoien lehenengo nobelista profesionala izan dela dio. Produkzio ikaragarria eta oso landua egin duela esaten du. "Babilonia" oso irakurria eta arrakastatsua izan zela dio. Garai hartan errealismo majikoak euskal literaturan eragin handia izan zuen.

24. "Pott tropikala" aldizkaria

- **Erref:** BER-342/026
- **Iraupena:** 0:04:06. **Hasi:** 00:53:02. **Bukatu:** 00:57:08
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Aisia » Kultura » Idaztea

Laburpena:

Bernardo Atxagak, beste hainbatekin batera, literatur taldea zeukan Bilbo aldean eta azken tendentzien berri bazuten. Etiopia eta "Pott Tropikala" aldizkaria (erakusten du) aipatzen ditu.

25. Bernardo Atxaga, "Obabakoak" lanarekin famatu

- **Erref:** BER-342/027
- **Iraupena:** 0:03:19. **Hasi:** 00:57:08. **Bukatu:** 01:00:27
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Aisia » Kultura » Idaztea

Laburpena:

Bernardo Atxagak prosan egindako poesia landu zuen. Oso gauza berria zen. "Obabakoak" lanak baserri giroa erakusten du, kontraesanak azaleratuz. Saritua eta arrakastatsua izan zen. Fama eman zion lana izan zen.

26. Andu Lertxundi, nobelagile handia

- **Erref:** BER-342/028
- **Iraupena:** 0:03:13. **Hasi:** 01:00:27. **Bukatu:** 01:03:40
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Aisia » Kultura » Idaztea

Laburpena:

Andu Lertxundirekin batera ikastolako irakasle izan zen Juan Martin. Hego Ameriketako literaturaren eragina izan zuela dio, hasieran idatzi zituen ipuinetan. Euskal nobelagile handietako bat izan da. "Otto pette" obra liluragarria iruditzen zaio.

27. Joseba Sarrionandia atxilotu zutenekoa

- **Erref:** BER-342/029
- **Iraupena:** 0:02:16. **Hasi:** 01:03:40. **Bukatu:** 01:05:56
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Politika » Politika eta Franco
- Aisia » Kultura » Idaztea

Laburpena:

Joseba Sarrionandiak UNEDen lan egiten zuen. Zapatu batean ez zen etorri. Juan Martin koordinatzailea zen orduan. Pare bat egunera jakin zuten atxilotu egin zutela, bahiketa batean parte hartzearen. Kartzelara joaten ziren bisitan. Obraren bat argitaratu zuten, kartzelatik.

28. Joseba Sarrionandia, idazle mugagabea

- **Erref:** BER-342/030
- **Iraupena:** 0:02:51. **Hasi:** 01:05:56. **Bukatu:** 01:08:47
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Aisia » Kultura » Idaztea

Laburpena:

Joseba Sarrionandia gazterik hasi zen poesia eta ipuinak idazten. Kartzelan gehien bat poesia argitaratu zuen eta narratibako hainbat lan ere egin zituen. Kartzelatik ihes egin ondoren, argitaratzen jarraitu zuen. Bere bibliografia mugagabea da. Poesia, narratiba eta saiakera izan ditu.

29. Itxaro Borda, aitzindaria eta berritzailea

- **Erref:** BER-342/031
- **Iraupena:** 0:01:37. **Hasi:** 01:08:47. **Bukatu:** 01:10:24
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Aisia » Kultura » Idaztea

Laburpena:

Itxaro Borda Iparraldean emakume idazle aitzindaria izan da. Poesia eta narratiba landu ditu eta berritzailea izan da, gai aldetik eta genero ikuspegia txertatzearen. Hizkuntza hegoaldekoentzat zaila da.

30. Joxean Ormazabal, haur eta gazte literaturako erreferente nagusia

- **Erref:** BER-342/032
- **Iraupena:** 0:03:32. **Hasi:** 01:10:24. **Bukatu:** 01:13:56
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Aisia » Kultura » Idaztea

Laburpena:

Haur eta gazte literaturaren hasiera ikastolen mugimenduekin oso lotuta dago. 70. hamarkadaren hasieran oso liburu gutxi zeuden. Ikastolako irakasle zen Juan Martin eta ipuinak asmatzen aritzen ziren. Joxean Ormazabal aitzindaria eta erreferente nagusia dela dio. Hainbat aipatzen ditu.

31. Ahalenkariak

- **Erref:** BER-342/033
- **Iraupena:** 0:02:33. **Hasi:** 01:13:56. **Bukatu:** 01:16:29
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Aisia » Kultura » Irakurtzea
- Euskara » Lexikoa
- Aisia » Kultura » Idaztea

Laburpena:

Aldizkaria baino ahalenkari deitzen omen zitzaien "Papina ustela", "Oh! Euzkadi" eta antzekoei, ahal zenean ateratzen zituztelako. Unibertsitateko ikasleen artean, gau eskoletan eta giro euskaltzaleetan banatzen zituzten.

32. Zeruko Argia, euskaraz irakurtzeko leku bakarra

- **Erref:** BER-342/034
- **Iraupena:** 0:03:31. **Hasi:** 01:16:29. **Bukatu:** 01:20:00
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Aisia » Kultura » Irakurtzea
- Aisia » Kultura » Idaztea

Laburpena:

<p>Zeruko Argiaren aleak gordeta ditu 1969tik. Fraide kaputxinoen esku bazegoen ere, berehala gazteak hasi ziren. Espainiako politikaz ezin zen berba egin, baina kanpokoaz bai. Euskara irakurtzeko leku ia bakarra zen. Sarritan polemiken iritziak ere argitaratzen ziren. Bergarako kronista izan zen pare bat urtean Juan Martin. Bizkaian Anaitasuna aldizkaria zegoen.</p>

33. Rikardo Arregi, izen handiko kazetaria

- **Erref:** BER-342/035
- **Iraupena:** 0:01:24. **Hasi:** 01:20:00. **Bukatu:** 01:21:24
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Aisia » Kultura » Idaztea

Laburpena:

Rikardo Arregi karisma handiko pertsona izan zen, pentsaera ezberdineko jende asko biltzen zuena. Munduko politikagintzaren berri ematen zuen, izen handiko kazetaria zen. Pertsonalki ez zuen ezagutu. Bere heriotza galera handia izan zela dio.

34. Jakin, gai sakonetan murgiltzeko

- **Erref:** BER-342/037
- **Iraupena:** 0:02:51. **Hasi:** 01:23:44. **Bukatu:** 01:26:35
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Aisia » Kultura » Irakurtzea
- Aisia » Kultura » Idaztea

Laburpena:

Fraideek bazeukaten besteek ez zuten eskubidea euskaraz argitaratzeko. Jakinen lehenengo aleetan nortzuk ziren idazle aipatzen du. Gaietan sakontzen zuen aldizkaria zen. Askok argitaratu zuten. Oraindik jarraitzen du.

35. Goizargi aldizkaria, baserritarrentzat

- **Erref:** BER-342/038
- **Iraupena:** 0:00:56. **Hasi:** 01:26:35. **Bukatu:** 01:27:31
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Aisia » Kultura » Irakurtzea
- Aisia » Kultura » Idaztea

Laburpena:

Goizargi aldizkaria gehiago zen baserritarrei zuzendutakoa, tradizionala.

36. Deia eta Egin egunkarietan, euskaraz atal batzuk

- **Erref:** BER-342/039
- **Iraupena:** 0:02:23. **Hasi:** 01:27:31. **Bukatu:** 01:29:54
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Aisia » Kultura » Irakurtzea
- Aisia » Kultura » Idaztea

Laburpena:

1977an Deia eta Egin egunkariak sortu ziren eta Zeruko Argiako hainbat kazetari haietara pasatu ziren. Euskarazko atal batzuk bakarrik argitaratzen zituzten, gaur eguneko antzera. Euskarazko kazetaritzari ez du uste halako ekarpenik egin dionik.

37. Euskaldunon Egunkariaren sorrera

- **Erref:** BER-342/040
- **Iraupena:** 0:03:34. **Hasi:** 01:29:54. **Bukatu:** 01:33:28
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Aisia » Kultura » Irakurtzea
- Aisia » Kultura » Idaztea

Laburpena:

Argiatik sortutakoa izan zen Euskaldunon Egunkaria. Indartsu hasi ziren, sortu ziren erresistentzia gogorrei aurre egin nahian. Deiak "Hemen" eta Eginen "Eguna" aldizkariak kaleratu zituzten. Aurrera egin zuen.

38. Errepublika garaiko "Eguna" egunkaria

- **Erref:** BER-342/041
- **Iraupena:** 0:00:39. **Hasi:** 01:33:28. **Bukatu:** 01:34:07
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Aisia » Kultura » Irakurtzea
- Politika » Gerra aurea » 1931-1936: II. Errepublika
- Aisia » Kultura » Idaztea

Laburpena:

Errepublika garaian "Eguna" egunkaria Bilbon atera zuten, euskaraz. Gutxi iraun zuen.

39. ETBren sorrera: euskarazko katea bakarrik ala erdarazkoa ere bai?

- **Erref:** BER-342/042
- **Iraupena:** 0:02:58. **Hasi:** 01:34:07. **Bukatu:** 01:37:05
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Euskara » Euskararen historia
- Kultura » Aisia » Hedabideak » Telebista
- Euskara » Euskararen egoera

Laburpena:

ETBren sorreran, polemika gogorrena izan zen euskarazko katea bakarrik ala erdarazkoa ere egon behar zuen. Juan Martin Euskal Herrian Euskaraz taldeko

kide zen orduan. Protesta egin zuten. Bilakaera orduan ere jakinekoa zela azaltzen du.

40. Euskarazko hainbat irratia

- **Erref:** BER-342/043
- **Iraupena:** 0:02:20. **Hasi:** 01:37:05. **Bukatu:** 01:39:25
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Euskara » Euskararen historia
- Kultura » Aisia » Hedabideak » Irratia

Laburpena:

Euskadi Irratia pausu garrantzitsua izan da. Ordurako Loiola Irratiak eragin handia zeukan. Segura Irratiak bi hizkuntzak erabiltzen zituen. Arrate Irratia ere bazen, eta jarraitzen du. Jose Mari Iriondo, Lazaro Azkune eta beste hainbat oso euskaltzaleak eta kultura arloan ekintzaileak izan ziren Loiola Irratian.

41. Arrasate Press, lehenengo herri aldizkariaren sorrera

- **Erref:** BER-343/001
- **Iraupena:** 0:03:32. **Hasi:** 00:00:00. **Bukatu:** 00:03:32
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Euskara » Euskararen historia
- Aisia » Kultura » Idaztea

Laburpena:

Lehenengo AED elkarteak sortu zen eta ondoren Arrasate Press. Joxe Arantzabalek zeresan handia eduki zuen. Estatu Batuetatik ekarri omen zuen ideia. Astekaria zen, herriko albisteekin osatutakoa. Dohainik banatzen zen etxeetara. Udalaren eta kooperatiben inplikazioa zeukan. Bergaran Jardun elkarteak eta Berrigara aldizkaria sortu ziren. Aretxabaletan eta Oñatirekin antzera gertatu zen. Pixkaka zabalduz joan zen ideia.

42. Gazte garaian, erdaraz sarri

- **Erref:** BER-343/002
- **Iraupena:** 0:03:55. **Hasi:** 00:03:32. **Bukatu:** 00:07:27
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Euskara » Euskararen egoera

Laburpena:

Umetan gazteleraz egiten zuten sarri, baserrikoak izan arren. Euskarak ez zeukan prestigiorik. Gazteek erdaraz egiten zuten, gurasoek euskaraz egiten zuten kasuetan ere. Familiakoen adibidea jartzen du. Mugimendu politiko eta euskaltzaleak gako izan ziren euskararen berreskurapenean.

43. Euskaraz, dena zegoen egiteko

- **Erref:** BER-343/003
- **Iraupena:** 0:01:27. **Hasi:** 00:07:27. **Bukatu:** 00:08:54
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Euskara » Euskararen historia

Laburpena:

Bere gazte garaian, dena zegoen egiteko. Aditz baturik ez zegoen artean, zoramena izaten zen hura ikastea. Hizkuntzaren arauak finkatu beharra zegoen. Libururik ez zegoenez, ipuinak eta ikas-materiala sortu egin behar ziren, gehiegi jakin gabe ere.

44. Eklosio politikoa eta eklosio euskaltzalea

- **Erref:** BER-343/005
- **Iraupena:** 0:02:27. **Hasi:** 00:10:57. **Bukatu:** 00:13:24
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Euskara » Euskararen historia
- Politika » 60ko hamarkada eta trantsizioa (1970-1980)
- Politika » Politika eta Franco

Laburpena:

1977tik 1982ra bitartean, gauza asko sortu zen euskaraz. 1967tik aurrera, alderdi politiko guztiak sortu ziren, ETAren heriotzak, atxilotetak... Franco hil eta ondorenean, bigarren leherketa sortu zen.

45. Alfabetatzearen garrantzia

- **Erref:** BER-343/006
- **Iraupena:** 0:01:59. **Hasi:** 00:13:24. **Bukatu:** 00:15:23
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Politika » Euskara eta politika

Laburpena:

Euskal kazetaritzak ez zeukan oinarri profesionalik, 1977ra arte. Gau-eskolak eta ondorengo AEK eta HABE oinarri-oinarrizkoak izan dira. Jende heldu asko alfabetatu zen garai hartan.

46. Eskerrak euskara batua sortu zen

- **Erref:** BER-343/007
- **Iraupena:** 0:04:29. **Hasi:** 00:15:23. **Bukatu:** 00:19:52
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Euskara » Euskararen historia

Laburpena:

Euskara batuaren sorrera beharrezkoa izan zen alfabetatze prozesuan ere. Estandarra beharrezkoa da, hizkuntzak aurrera egin dezan. Sardiniaren adibidea jartzen du. Txilardegi eta Mitxelena gako izan ziren euskara batuaren sorreran. Villasante eta beste hainbat eliztar batuaren aldeko izateak ere asko lagundu zuen.

47. Hatxe hizkiarekin zalantzak

- **Erref:** BER-343/008
- **Iraupena:** 0:01:58. **Hasi:** 00:19:52. **Bukatu:** 00:21:50
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Euskara » Euskararen historia

Laburpena:

Batuaren aldeko joera Euskaltzaindian gerra aurrean ere bazegoen. "H"aren kontua nahastu egin zen. Ondo egin zela uste du baina zalantzak ere sortzen zaizkio.

48. Irakurtzea, aisialdirako aukera bakarrenetakoa

- **Erref:** BER-343/009
- **Iraupena:** 0:02:44. **Hasi:** 00:21:50. **Bukatu:** 00:24:34
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Aisia » Kultura » Irakurtzea

Laburpena:

Egunkaria izaten zuten etxean; libururik apenas. Seminaria joan arte, ez zuen libururik irakurri. Beste askorik ez, eta irakurtzea aisialdirako aukera bakarrenetakoa zen. Liburuak irakurri nahi izanez gero, erosi egin behar izaten zituen.

49. Seminarioak kultura zentro

- **Erref:** BER-343/010
- **Iraupena:** 0:02:01. **Hasi:** 00:24:34. **Bukatu:** 00:26:35
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Ohiturak eta bizimodua » Erlijioa » Seminarioa

Laburpena:

Seminarioko giroan, jende intelektualaren arrimura, formakuntza jasotzen zen, liburuenganako gerturapena. Seminarioak kultura zentroak ziren. Unibertsitaterik apenas zegoen.

50. Berriak, artikulak, ipuinak, liburuak, idatzi ditu

- **Erref:** BER-343/011
- **Iraupena:** 0:02:27. **Hasi:** 00:26:35. **Bukatu:** 00:29:02
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Aisia » Kultura » Idaztea

Laburpena:

Zeruko Argiarako Bergarako berriak eta Anaitasunarako artikulua idatzi zituen lehenengoz. Ikastolan irakasle zebilela, ipuinak idatzi zituen. "Fernando Plaentxiarra" idaztea, Abereen etxaldearen itzulpena, ipuin sariketa irabaztea... Ahal duen neurrian idatzi izan duela dio.

51. Gustuko idazleak

- **Erref:** BER-343/012
- **Iraupena:** 0:01:11. **Hasi:** 00:29:02. **Bukatu:** 00:30:13
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Aisia » Kultura » Irakurtzea
- Aisia » Kultura » Idaztea

Laburpena:

Gustuko idazleak: Guy de Maupassant-en ipuin liburuak, Atxaga, Saizarbitoriaren gauza batzuk, Joxean Agirre, Irigoien, Lertxundiren lan batzuk... Literatura unibertsaletik danetik irakurri du.

52. Idazle gazteen hizkuntzaz

- **Erref:** BER-343/013
- **Iraupena:** 0:04:13. **Hasi:** 00:30:13. **Bukatu:** 00:34:26
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Aisia » Kultura » Irakurtzea
- Aisia » Kultura » Idaztea

Laburpena:

Aspaldiko urteetan ez du literatura gehiegi irakurri. Idazle gazteen lanak irakurri izan ditu baina ez dute harrapatu izan. Hizkuntzari asko begiratzen dio irakurtzerakoan. Esaldietan erdararen itzulpena egoten dela sarri uste du; ez direla klasikoak irakurtzen, ezta ahozko erreferentzia zaharrak kontuan hartu ere.

53. "Ez dok hamairu" eta gehiago

- **Erref:** BER-343/015
- **Iraupena:** 0:03:24. **Hasi:** 00:34:37. **Bukatu:** 00:38:01
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Aisia » Kultura » Musika

Laburpena:

"Ez dok hamairu" ezagun egiten hasi zenean, kontzertuetara joaten ziren. Gauza asko ez zituzten ulertzen. Taldeko kideek bakarka edo binaka ere ematen zituzten kontzertuak. Beste hainbat euskal kantari aipatzen ditu.

54. Gurasoek bizimodua baserritik

- **Erref:** BER-350/002
- **Iraupena:** 0:01:27. **Hasi:** 00:01:07. **Bukatu:** 00:02:34
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Baserria » Baserriko lanak » Herrira saltzera, eroatera
- Baserria » Baserriko bizimodua » Baserriko bizimodua
- Familia eta harremanak » Lagunartea eta familia » Etxeko giroa

Laburpena:

Aitak "Altos Hornos" lantegiko sereno lana utzi zuen bera jaio zenean, eta handik aurrera baserritik bizi izan ziren. Ganadu apur bat eta soroak zituzten. Garia hartzen zuten bera umea zenean. Esnea saltzen zuten kalera; gerora kooperatiba sortu zen. Pixkanaka baratzeko lanetan murgildu ziren eta Arrasateko plazan saltzen zituzten elikagaiak.

55. Uberako eskolan gaztelaniaz

- **Erref:** BER-350/003
- **Iraupena:** 0:01:40. **Hasi:** 00:02:34. **Bukatu:** 00:04:14
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Euskara » Euskararen egoera
- Ohiturak eta bizimodua » Hezkuntza » Eskola

Laburpena:

Uberako eskolan ibili zen 5-6 urterekin hasi eta 10 urtera arte. Nesken eta mutilen eskola zeuden. Hasieran maisu donostiar batekin ibili zen. Gero, bolada batez neska-mutilak elkarrekin ibili ziren maistrarekin. Maisuak ez zekien euskaraz eta beraiek gaztelaniaz ere ez. Berak belarria pixka bat ohituta zuen behintzat, etxean irratia entzuten zutelako.

56. On Balbino abadea; Garizumako sermoiak

- **Erref:** BER-350/004
- **Iraupena:** 0:02:15. **Hasi:** 00:04:14. **Bukatu:** 00:06:29
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Erlijioa » Ohiturak eta bizimodua » Eliza giroko ospakizunak » Garizuma eta Errauts Eguna
- Ohiturak eta bizimodua » Erlijioa » Elizaren jarrera
- Ohiturak eta bizimodua » Erlijioa » Elizarekin lotutako pertsonak

Laburpena:

Dotrina euskaraz ematen zuten on Balbino abadearekin. Lege zaharrekoa zen, oso zorrotza, eta beldur handia sartzen zien infernuarekin eta bestelakoekin. Hilero konfesatu egin behar izaten ziren. Garizuman misioak egoten ziren eta kanpotik etortzen ziren sermolariak. Sermoiak herri handietan gaztelaniaz izan arren, auzo txikietan euskaraz izaten ziren.

57. Gaztelaniaren eragina umetan

- **Erref:** BER-350/005
- **Iraupena:** 0:01:40. **Hasi:** 00:06:29. **Bukatu:** 00:08:09
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Euskara » Euskararen egoera
- Familia eta harremanak » Lagunartea eta familia » Etxeko giroa

Laburpena:

Amandreak ez zekien gaztelaniaz, baina aitajauna moldatzen zen. Gurasoek ondo zekiten. Beraiek hasieran euskaraz egiten zuten, baina 8-9 urterekin gaztelaniaz ere asko egiten zuten, eskolan hala egiten zutelako eta irratia eraginez. Orduan baserrietan ere ohikoa zen anai-arreben artean gaztelaniarako joera. Euskarak ez zuen prestigiorik.

58. Bertsolariak eta lehenengo euskarazko irratsaioak

- **Erref:** BER-350/006
- **Iraupena:** 0:03:16. **Hasi:** 00:08:09. **Bukatu:** 00:11:25
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Politika » Euskara eta politika
- Kultura » Aisia » Hedabideak » Irratia
- Aisia » Kultura » Bertsolaritza

Laburpena:

Gogoan du 5-6 urte zituela, Uberako San Paulo jaietan, bertsolariak ikusi zituela lehen aldiz: Jesus eta Martin, 'Egileor' anaiak. Geroago, 'Basarri'k irratan egiten zuen "Nere bordatxotik" saioa entzuten zuten etxean eta kirol-apustuen edo Urtainen kontuen berri izaten zuten. Berak 9-10 urte zituela hasi ziren euskarazko gauzatxoak irratiari. Arrate Irratian lehenengo kantak euskaraz. Segura irratan gehiena gaztelaniaz izaten zen. Zuzendaria bergararra zen: on Cesareo Elgarresta. Loiola irrata. 1960tik aurrera hasi ziren euskal giroa pixkanaka.

59. Bere belaunaldiko askok euskaraz ez zuten ikasi, gurasoak euskaldunak izan arren

- **Erref:** BER-350/007
- **Iraupena:** 0:02:46. **Hasi:** 00:11:25. **Bukatu:** 00:14:11
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Familia eta harremanak » Herriko giroa » Baserria vs. Kalea
- Euskara » Euskararen egoera

Laburpena:

Pazkoetan eta San Martinetan gurasoekin joaten ziren oinez Bergarara. Gainontzean, gutxi. Gerora, 14-15 urterekin eskola partikularretara joaten zen eta orduan ezagutu zuen hango giroa. Adineko jendeak euskaraz egiten zuen, baina gazteek ez. Auzoetakoek bakarrik egiten zuten euskaraz eta "kaxeros" deitzen zieten. Bere belaunaldiko askok euskaraz ez zuten ikasi, nahiz eta gurasoak euskaldunak izan.

60. Saturrarango seminarioan, astean ordubeteko euskarazko eskolak

- **Erref:** BER-350/008
- **Iraupena:** 0:02:51. **Hasi:** 00:14:11. **Bukatu:** 00:17:02
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Politika » Euskara eta politika
- Ohiturak eta bizimodua » Erlijioa » Seminarioa
- Aisia » Kultura » Idaztea

Laburpena:

10-11 urterekin Saturrarango seminariora joan zen. Eskola guztiak gaztelaniaz ziren, baina astean ordubeteko euskarazko eskolak izaten zituzten. Bi talde egiten zituzten: euskaraz zekitenak eta ez zekitenak. On Anton Garro abade euskaltzalea. Gerra aurreko euskarazko liburuak zituen. Juan Mari Lekuona poeta ere irakasle izan zuten. Zortea izan zuela dio, gaztetatik izan zuelako kontaktua euskararekin eta horrek bidea eman zuelako liburu eta bestelakoen berri izateko.

61. 1965eko Bergarako Aberri Eguna eta ordura arteko ezjakintasuna

- **Erref:** BER-350/009
- **Iraupena:** 0:02:56. **Hasi:** 00:17:02. **Bukatu:** 00:19:58
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Politika » Politika eta Franco
- Ohiturak eta bizimodua » Erlijioa » Elizarekin lotutako pertsonak

Laburpena:

15 urtera arte ikurrina bat zer zen ere ez zekien. Aita karlista zen eta gai horiek tabua ziren etxean. 1965ean Bergaran egin zen Aberri egunarekin hasi zitzaion kontzientzia politikoa pizten. Garai horretan Xabier Azurmendi poeta zegoen abade Uberan eta gogoan du nola mezatan esan zuen Aberri eguna zela. Elizatik irtendakoan basotik behera jendea ikusi zuten, kaikuekin jantzita, Aberri Egunera joateko asmoan. Guardia zibilek kontrolak jarri zituzten bideetan. Orduko bizipenak.

62. Seminarioa, euskaltzaletzeko lekua

- **Erref:** BER-350/010
- **Iraupena:** 0:01:53. **Hasi:** 00:19:58. **Bukatu:** 00:21:51
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Politika » Euskara eta politika
- Ohiturak eta bizimodua » Erlijioa » Seminarioa
- Aisia » Kultura » Irakurtzea

Laburpena:

Seminarioan euskarazko liburuak irakurtzeko aukera izan zuen: Txillardegiren 'Elsa Sheelen', Txomin Agirreren 'Garoa' eta 'Kresala'... Seminarista batzuk euskaltzaleak ziren eta itzulpenak egiten zituzten. Euskaltzaletzeko lekua izan zela seminarioa uste du, bai beraiena, Donostiakoa eta baita Bilbokoa eta Arantzazukoa ere.

63. Euskara ikastaroetako langaiak: ortografia, deklinabidea, aditza eta autore klasikoak

- **Erref:** BER-350/011
- **Iraupena:** 0:03:16. **Hasi:** 00:21:51. **Bukatu:** 00:25:07
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Euskara » Euskararen historia
- Ohiturak eta bizimodua » Erlijioa » Seminarioa
- Aisia » Kultura » Irakurtzea

Laburpena:

Euskarazko autore klasikoak irakurri behar zituztela esaten zieten: Etxepare, Axular, Mogel, Añibarro, Larramendi, Agirre Asteasukoa... Euskarazko ikastaro guztietan lantzen zituzten arloak: ortografia, deklinabidea eta aditza. Ortografiarekin zegoen nahastea; ordura arteko hizkera aranista eta sortzen ari zen euskara batua. Aditzarekin ere nahaste handia zegoen, artean aditz baturik sortu gabe zegoen eta. Denbora gehien aditzarekin pasatzen zuten.

64. 1968an Durangoko Azokara

- **Erref:** BER-350/012
- **Iraupena:** 0:02:37. **Hasi:** 00:25:07. **Bukatu:** 00:27:44
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Politika » Euskara eta politika
- Aisia » Kultura » Idaztea

Laburpena:

Gogoan du 1968 inguruan Durangoko azokara joan zirela. Orduan elizpean egiten zen. Lur eta Kriselu argitaletxeen mahaia. Arantxa Urretabizkaia, Ibon Sarasola, Saizarbitoria, Xabier Gereño... zeuden liburuak saltzen. Diskoak ere bazeuden. Bilbo aldeko liburu-dendetakoak (Verdes eta beste). 6-7 mahai zeuden guztira.

65. 60. hamarkadako kultura-mugimendu garrantzitsua

- **Erref:** BER-350/013
- **Iraupena:** 0:02:29. **Hasi:** 00:27:44. **Bukatu:** 00:30:13
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Politika » Euskara eta politika
- Aisia » Kultura » Idaztea

Laburpena:

60. hamarkada inportantea izan zen, kultura-mugimendu handia egon zelako: lehenengo argitaletxeen sorrera (Itxaropena, Lur...), lehenengo ikastolak... Musikan ere mugimendu handia egon zen (Ez dok Amairu eta beste) eta antzerkian ere bai.

66. Ernai antzerki taldea, Txomin Amasorrain eta Juste Amenabar

- **Erref:** BER-350/014
- **Iraupena:** 0:02:15. **Hasi:** 00:30:13. **Bukatu:** 00:32:28
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Aisia » Kultura » Antzerkia

Laburpena:

Bergarako Ernai antzerki taldearen antzezlanak ez zituen ikusi, bera garai horretan Donostiako seminarioan zegoelako. Taldeko zuzendari ziren Txomin Amasorrain eta Juste Amenabarren inguruan dituen oroitzapenak.

67. Seminariotik irten zeneko giroa

- **Erref:** BER-350/016
- **Iraupena:** 0:05:12. **Hasi:** 00:32:44. **Bukatu:** 00:37:56
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Ohiturak eta bizimodua » Erlijioa » Seminarioa
- Politika » Jarrera politikoak

Laburpena:

Bederatzi ikasturte egin zituen Seminarioan. 1965 ingurutik 1969ra sekulako beherakada izan zuten seminarioek eta abade egindako asko sekularizatu ere egin ziren. Bera 19 urterekin Seminariotik irten zeneko testuingurua: marxismoaren indarra, orduko giro politikoa (alderdi ugari)... Abade langileen ideia zegoenez, bi hilabetez igeltsero laguntzaile lanean jardun zuen eta, ondoren, Fagor lantegian egin zituen sei hilabete.

68. 20 urterekin idatzitako lehen artikulua: "Bizkaieradunen konplejoa"

- **Erref:** BER-350/017
- **Iraupena:** 0:00:50. **Hasi:** 00:37:56. **Bukatu:** 00:38:46
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Aisia » Kultura » Idaztea

Laburpena:

20 urte ingururekin bere lehen artikulua idatzi zuen Anaitasuna aldizkarian: "Bizkaieradunen konplejoa".

69. Zeruko Argiako kroniken ardura nolatan hartu zuen

- **Erref:** BER-350/018
- **Iraupena:** 0:01:46. **Hasi:** 00:38:46. **Bukatu:** 00:40:32
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Aisia » Kultura » Irakurtzea
- Aisia » Kultura » Idaztea

Laburpena:

Garai batean Txomin Amasorrain izan zen Zeruko Argia aldizkariko Bergarako berri-emailea, baina gaixotu zenean utzi egin zuen. Eibarko berri-emailea `Amatiño´ zen eta "puntada" bota zien bergararrei esanez gutxienez gaztelaniazko egunkarietako 6 berri-emaile zeudela eta euskarazkorik ez. Orduan, Juan Martinek hartu zuen horren ardura eta kronikak idazten hasi zen.

70. Irigoien abokatuak euskara bultzatzeko utzitako dirua

- **Erref:** BER-350/019
- **Iraupena:** 0:03:03. **Hasi:** 00:40:32. **Bukatu:** 00:43:35
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Euskara » Euskararen historia
- Euskara » Euskararen egoera
- Aisia » Kultura » Idaztea

Laburpena:

1971ko martxotik abuztura bitartean Zeruko Argian idatzitako kroniken inguruko kontuak. Lehenengo kronikan aipatzen zuen Irigoien izeneko abokatu batek dirua utzi zuela euskara bultzatzeko. Harekin egindako bileretan euskarazko klaseak ematea erabaki zen eta eskola nazionaletan ere euskara irakastea jarri zen helburu moduan. Orduan egindako inkesta baten arabera, eskola nazionaleko 10 ikasletik seik ez zekiten euskaraz.

71. Eskola nazionalean euskarazko eskolak larunbat goizetan

- **Erref:** BER-350/020
- **Iraupena:** 0:03:29. **Hasi:** 00:43:35. **Bukatu:** 00:47:04
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Euskara » Euskararen historia
- Aisia » Kultura » Idaztea

Laburpena:

1971n Zeruko Argian idatzi zituen kroniketan kontaktzen zituen kontuak. Larunbat goizetan ohiko eskolak eman beharrean, eskolaz kanpokoak ematen hasi ziren, tartean euskarazko eskolak. Josu Oregi eta Miren Goñi ibili ziren hori

antolatzen. Berak 1971n idatzitako kroniketako batean jartzen du 20 irakasle ari zirela eskola horiek ematen, ahal zuten moduan, eta emakumezkoak zirela.

72. 1971n Pantxoa eta Peio eta Kanta-berri lehiaketaren finala Bergaran

- **Erref:** BER-350/023
- **Iraupena:** 0:02:37. **Hasi:** 00:47:54. **Bukatu:** 00:50:31
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Aisia » Kultura » Musika
- Politika » 60ko hamarkada eta trantsizioa (1970-1980)
- Aisia » Kultura » Idaztea

Laburpena:

Zeruko Argiako kroniketan jasotako beste kontu bat: kantaldiak. Garai batean Euskal Herriko aretorik handienetakoa zegoen Bergaran: Irala. Kronikan jaso zuen 1500 eserlekuak bete egin zirela 1971ko jaialdian. Bergarako kantariez gain, Pantxoa eta Peio egon ziren, eta hegoaldean abesten zuten lehen aldia izan omen zen. Urte berean Kanta-berri lehiaketa antolatu zen Euskal Herri mailan eta finala Bergaran jokatu zen. Xabier Madinak irabazi zuen. Kantak gai aldetik arinak zirela eta aurrez iragaziren bat pasatuko zutela uste du.

73. Irakaskuntzako lehen lana Zarauzko ikastolan

- **Erref:** BER-350/025
- **Iraupena:** 0:04:28. **Hasi:** 00:51:06. **Bukatu:** 00:55:34
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Politika » Euskara eta politika
- Ohiturak eta bizimodua » Hezkuntza » Ikastolak
- Familia eta harremanak » Herriko giroa » Herriaren nortasuna

Laburpena:

Zarauzko ikastolan hasi zuen irakaskuntza-lana. Manolo Urbietaren bitartez hasi zela bertan uste du. Zarautz oso herri euskalduna zen Bergararekin alderatuta. Horrez gain, herrian prestigio handia zuen euskaltzale asko zegoen: Imanol Murua, Baxilio Bergara... Zarauzko ikastola indartsu zegoen ordurako. Irakasle asko zeuden, baina asko titulurik gabeak eta denek ere euskara maila baxua zuten. Hango irakasleei eskolak eman zizkien eta apunte batzuk ere prestatu zituzten.

74. Francoren heriotzaren berri, soldadu zegoela

- **Erref:** BER-350/028
- **Iraupena:** 0:01:54. **Hasi:** 00:57:24. **Bukatu:** 00:59:18
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Ohiturak eta bizimodua » Soldadutza
- Politika » Politika eta Franco

Laburpena:

1975-1976an soldadutza. Politikoki urte nahasiak izan ziren. Loiolako garita batean guardia egiten zegoela jakin zuen Franco hil zela. Pozik hartu zuen albistea.

75. 1976an Bergarako ikastolan eta UNEDen hasi zen

- **Erref:** BER-350/029
- **Iraupena:** 0:02:31. **Hasi:** 00:59:18. **Bukatu:** 01:01:49
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Politika » Euskara eta politika
- Ohiturak eta bizimodua » Hezkuntza » Goi mailako ikasketak

Laburpena:

1976an soldadutzatik itzuli zenean, Bergarako ikastolan hasi zen lanean. Urte berean UNED sortu zen eta han ere hasi zen, lanaldi erdiz. Lehenengo urtean Filosofiako sailean egon zen. Jerardo Elortza arautu gabeko ekintzen arduraduna zen eta denetarik sartzen zen bertan. Bigarren urtean sortu zen Euskara Departamendua.

76. 1976-1977an alfabetatzeko gau-eskolak ematen Bergarako ikastolan

- **Erref:** BER-350/030
- **Iraupena:** 0:03:12. **Hasi:** 01:01:49. **Bukatu:** 01:05:01
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Politika » Euskara eta politika
- Euskara » Euskalduntzea eta alfabetatzea

Laburpena:

Belaunaldien arteko aldaketa (aurretik zeuden Josu Oregi, Txomin Amasorrain...) nolakoa izan zen. Beraiek aurrekoengandik baino gehiago edaten zuten Zeruko Argia, Anaitasuna, Jakin, ETArengatik inguruko panfletoak eta halakoetatik. Ordurako alfabetatzeko giroa hasia zegoen Rikardo Arregirekin eta hortik gau-eskolak hasi ziren (gerora AEK izango zena). Fermin Korkostegi zen arduraduna. Askotan alfabetatze ikastaroetan zebiltzanak irakasle ere izaten ziren aldi berean. Bergarako ikastolan ematen ziren gau-eskolak.

77. D eta B mailako euskara ikastaroen hasiera UNEDen

- **Erref:** BER-350/031
- **Iraupena:** 0:02:44. **Hasi:** 01:05:01. **Bukatu:** 01:07:45
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Politika » Euskara eta politika
- Euskara » Euskalduntzea eta alfabetatzea
- Euskara » Euskararen historia

Laburpena:

1977an UNEDen Euskara Departamendua sortu zenean, gau-eskolak utzi eta

han hasi zen, D eta B mailako euskara klaseak ematen. Euskaltzaindiak 1970-1971 ingurutik zeuzkan zehaztuta bi maila horiek: D oinarrikoa eta B altutxoagoa. Azterketak egiten ziren, baina libreak, ez zegoen inolako ikastarorik prestatu ahal izateko. Orduan, Jerardo Elortzak bultzatuta, Euskaltzaindiarekin adostu zen ikastaroak ematea eta azterketak Bergaran egitea.

78. D eta B mailako klaseen eraginez Euskal Herri osoko jendea Bergaran

- **Erref:** BER-350/032
- **Iraupena:** 0:02:05. **Hasi:** 01:07:45. **Bukatu:** 01:09:50
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Politika » Euskara eta politika
- Euskara » Euskalduntzea eta alfabetatzea
- Euskara » Euskararen historia

Laburpena:

Donostian EUTGn eta Bilbon Labayrun ere hasi ziren D eta B mailako euskara klaseak ematen, baina Bergarakoa zen indartsuena. Pixkanaka Euskal Herri osoko jendea hasi zen etortzen eta mugimendu handia sortu zen herrian. Larunbatetan 600-700 lagun inguru batzen ziren. Urte batean sarrera-azterketak egin behar izan zituzten, jende gehiegi zegoelako.

79. Soziolinguistikako zikloak UNEDen

- **Erref:** BER-350/034
- **Iraupena:** 0:01:12. **Hasi:** 01:09:54. **Bukatu:** 01:11:06
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Euskara » Euskararen historia
- Ohiturak eta bizimodua » Hezkuntza » Goi mailako ikasketak

Laburpena:

Bergarako UNEDeko Euskara Departamendua erreferentea izan zen. Gainera, zikloak ere antolatzen zituzten. Soziolinguistikakoak izan ziren garrantzitsuenak, gai hori pil-pilean zegoelako. Aracil eta Strubell katalanak eta bertako `Txepetx´, `Txillardeg´, Iñaki Larrañaga eta beste egon izan ziren.

80. Trantsizio garaian euskarazko itzulpenak egiteko eskaerak

- **Erref:** BER-350/035
- **Iraupena:** 0:03:13. **Hasi:** 01:11:06. **Bukatu:** 01:14:19
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Euskara » Euskararen egoera
- Politika » 60ko hamarkada eta trantsizioa (1970-1980)
- Aisia » Kultura » Idaztea

Laburpena:

1976-1980 inguruan artean ez zegoen euskaraz ziurtasun handiz idazten zekien jende asko eta, zerbait euskarara itzuli behar zenean, askotan UNEDeko Euskara Departamendura joaten zitzairen jendea eskean: Udaletik, alderdi politikoetatik... Bertsoak idazteko ere eskatzen zieten batzuetan.

81. Sarrionaindiak UNEDen eskolak ematen zituen atxilotu zuten sasoiari

- **Erref:** BER-350/038
- **Iraupena:** 0:01:55. **Hasi:** 01:15:50. **Bukatu:** 01:17:45
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Politika » Euskal gatazka
- Aisia » Kultura » Idaztea

Laburpena:

<p>Bera UNEDeko Euskara Departamenduaren zuzendari zela, Sarrionaindiak klaseak ematen zituen UNEDen. Larunbat goizean ez zela agertu eta harrituta geratu ziren. Gero jakin zuten atxilotu egin zutela. Astebeteko gose-greba egin zuten, protesta moduan. Kartzelara bisitan joan izan zitzaizkion maiz eta haren poesia-liburu bat argitaratu zuten, ezkutuan kartzelatik aterata.</p>

82. Euskal Herrian Euskaraz-en sorrera eta hasierako ekintzak Bergaran

- **Erref:** BER-350/040
- **Iraupena:** 0:04:11. **Hasi:** 01:17:54. **Bukatu:** 01:22:05
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Euskara » Euskararen historia
- Politika » 60ko hamarkada eta trantsizioa (1970-1980)

Laburpena:

Euskal Herrian Euskaraz taldearen sorrera 1979an. Donostialdean Txillardegik izan zuen pisu handia. Debagoiena garrantzitsua izan zen. Bergaran talde handia batu zen: Anaje Narbaiza, Iñaki Etxaniz, Jose Angel Mikeo, Josu Okina... Taldearen irudia Arrasateko taldeko Xabier Zubizarreta Txiron´ek sortu zuen. Ekintza bezala, Seminarioko horman panel bat jarri zuten eta bertan adierazten zuten herriko zer denda edo eragilek egiten zuen zerbait euskaraz, gaztelaniaz edo bietara. Gogoan du Nafarroako taldeko Sagrario Aleman atxilotu zutenean, EHEn irudiarekin "pintada"k egin zituztela.

83. Gramatika eta lexikoa lantzeko, EGA hegan´ liburuak

- **Erref:** BER-350/042
- **Iraupena:** 0:02:17. **Hasi:** 01:23:05. **Bukatu:** 01:25:22
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Euskara » Euskararen historia

Laburpena:

Bergarako UNEDen apunte asko prestatzen ziren eta fotokopia pila bat ibiltzen ziren hara eta hona. EGA sortu zenean, apunte horiek liburu batean biltzea erabaki zuten eta `EGA hegan´ liburua kaleratu zuten 1986an, gramatika eta ariketekin. Handik gutxira bigarren liburuki bat atera zuten lexikoa eta ariketekin. Askoren artean prestatutako liburuak ziren eta Juan Martin izan zen koordinatzailea. Elkar argitaletxeak atera zituen eta arrakasta handia izan zuten.

84. `Bergarako euskera´ liburua, herri-euskara jaso zuen lehena

- **Erref:** BER-350/043
- **Iraupena:** 0:02:30. **Hasi:** 01:25:22. **Bukatu:** 01:27:52
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Euskara » Bilketa linguistikoa
- Euskara » Euskararen historia

Laburpena:

UNEDek kaleratu zuen `Bergarako euskera´ liburuaren inguruko azalpenak; B eta Sakontze mailan herriko euskararen inguruan egindako lanekin osatu zuten. Liburuaren atalak eta egileak. Herri-euskara jaso zuen lehen liburua izan zen eta atzetik beste batzuk etorri ziren gero.

Ahotsak.eus-eko edukiarekin sortutako dokumentu automatikoa.

2026-03-02

CC-by-sa | Ahotsak.eus

Badihardugu Euskara Elkartea

Markeskua Jauregia, 20600 Eibar

943121775 - ahotsak@ahotsak.com